No. 36. Donderdag 8 September 1910. 10de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging Oost en West

Opgericht door Kolonel G.E.V.L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van *f* 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na 'n éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

Opleiding in het Schoone op Inrichtingen voor Algemeene Ontwikkeling.

In dank ontvingen wij van den heer J. G. van Ingen J.Czn. zijne in brochurevorm gedrukte lezing, gehouden op de jongste algemeene vergadering van de Vereeniging van Leeraren en Leeraressen bij het M. O. in Nederl.-Indië. Het geschrift ligt ter kennismaking op de leestafel Heulstraat 17.

De trouwe lezers van ons Weekblad zullen zich herinneren, hoe hier bij monde van het Dag. Bestuur der Vereeniging Oost en West sympathie werd betuigd en hulp toegezegd voor het streven om ook op de scholen in Indië zooveel mogelijk de schoonheid te dienen.

Ook de denkbeelden van den heer Van Ingen hebben onze volle instemming, waar hij o. m. zegt:

„Aangenomen, dat bij een normaal kind de zin voor het Schone te behouden en te ontwikkelen is, dan dient aangetoond te worden, dat die nieuwe discipline zooveel winst geeft, dat men met recht op een spoedige invoering op school mag aandringen.

Bij alle vakken hebben wij een ontwikkeld gevoel voor het Schone nodig. Bij alle moeten wij ons uitdrukken, dat is: wij moeten vorm geven aan onze gedachten; dit geldt evengoed bij het verwerken van lichamelike als van geestelike stof. Die vorm kan mooi en lelik zijn, maar men mag verlangen, dat hij schoon is.

Voor alle vakken geldt ook, dat men de leerstof eerst dan geheel bekend maakt, als men óók aan het Schone de nodige aandacht schenkt.

Voor alle vakken, op wier programma het behandelen van kunstwerken staat, spreekt dit natuurlik als vanzelf.

> De Boro-boedoer is meer dan een hoop oude steenen, de mijnwerker van Const. Meunier is nog iets anders dan een logge vieze vent, en iedere moeder met kind wordt door het toevoegen van wat christelike symbolen nog geen Madonna.

Eerst door het Schone worden de zachte en harde, hoge en lage klanken van Engels tot danser muziek en alleen hij, die gevoel voor het Schone heeft, kan getroffen worden door de welluidendheid van een vers en zal in staat zijn de rijke visie van de dichter te volgen.

Maar ook bij de overige vakken vraagt het Schone om méér dan oppervlakkige aandacht. De gymnastiek mag niet vervallen tot kunstenmakerij. De grote figuren uit de geschiedenis mogen geen wassen poppen worden met een feitenlijstje op het stugge kleed en het millieu, waarin zij leven, zal geen doffe ruimte zijn.

Hoe verandert het Schone die samenstelling van meer en minder belangrijke organen, die men ons bij Plant- of Dierkunde een bloem of vlinder noemde; door het Schone wordt die dode ijsklomp tussen de bergen, dat grootse beeld van woeste eenzaamheid en verhevenste majesteit, dat het woord gletscher bij ons opwekt.

En naast de betekenis voor de vakken afzonderlik staan de voordelen voor het onderwijs als geheel.

Bespreking van het Schone brengt samenhang in de vakken onderling. Rassen en volken hebben in bepaalde tijden bepaalde schoonheidsformulen en deze zelf, voortgekomen uit verlangen van het ras en wensen van een tijd, zullen zich openbaren in elke levensgetuigenis, zowel uit het werk van de geleerde, als van de litterator, musicus en beeldende kunstenaar.

En ten slotte de grootste winst: het pedagogies voordeel.

Het sombere kille werk voor het nuchtere weten moet nu eenmaal gedaan worden, maar met meerdere lust dragen wij de lasten als ons later genot voorzweeft. Wij kunnen het zoo dikwels, laten wij ook als het mogelik is, het gewaad van het Schone gebruiken om 't werk prettig te maken.

Iedere schoolman, welk vak hij ook onderwijze, weet, dat belangstelling zijn beste helpster is om de leerstof blijvend bezit te maken.

Nu, zowel het Schone in de stof zelf als in de uitdrukking er van vermeerdert de belangstelling. Een jongen laat met trots zijn keurig opgestelde algebrasom zien; door de glans van het Schone krijgen voorwerpen nieuwe waarde, die ze ons dierbaar maken en in het nieuwe licht worden ons onverschillige personen aantrekkelike figuren.

De kracht, die van het Schone uitgaat, kan meer dan alleen onze belangstelling wekken, zij kan ontroering schenken.

Gelukkig de onderwijzer, die belangstelling tot ontroering kan opvoeren. Hetgeen hij vertelt zal niet vervliegen, want emoties blijven niet aan de oppervlakte. Hij heeft niet te vrezen, dat zijn onderwijs over de hoofden der leerlingen heen gaat: zijn les is een les voor het leven.

En zeg niet: men kan bij kinderen geen emoties opwekken. Het kan juist bij kinderen.

Neen! Zeg liever. Wij, de onderwijzers, laten zel-

den of nooit die tonen klinken, die de snaren van het gemoed doen medetrillen en daarom liggen ze stil en tevreden en merkt men ze niet.

Gaarne vestigen wij hier de aandacht van belangstellenden op het door den heer Van Ingen besprokene, die tot de o. i. zeer logische conclusie komt:

,,Aan iedere generatie stelt het leven nieuwe eisen. De school heeft opmerkzaam iedere nieuwe tijdstroming te volgen en er zich naar te richten. Het komende geslacht zal met open ogen en ontvankelik gemoed door het leven moeten gaan. De school heeft te zorgen, dat het dat kan.

Maar dan moet er verandering komen, want met de tegenwoordige opleiding krijgt men het resultaat, dat weinigen met de zinnelike ogen kijken of met de oren horen, en met de ziel ziet of hoort zo wat niemand.

Waar het Schone al nieuw leven bracht, daar bleek voor het individu en voor de school beide dit belang, want schoonheid en wetenschap dekken elkaar niet en de eerste is evengoed nodig als de laatste voor een harmonies leven van binnen en de verheffing van de gehele mens.

Door de inrichtingen voor algemeen ontwikkelend onderwijs in Ned.-Indië worden niet alleen nuttigheidsmensen gekweekt, maar gehele mensen met ontwikkeld hoofd, hart, geest en gemoed, mensen, die weten, kunnen, kennen en willen, mensen met eigen aard, die aard en eigen naar luste kunnen bevredigen en geven, mensen bruikbaar in het dageliks leven en toch geen vreemdelingen in het hogere geestesleven.

Deze zullen door geoefende smaak en zuiver inzicht overal, waar uitdrukking is, in geest en in stof, schoonheid waarderen en ze ook zelf scheppen; deze zullen als vrije gelukkige mensen de wereld liefhebben, want het aanzien van de wereld hangt af van het licht, dat wij zelf er over laten glanzen, en zij zullen de wereld zien beschenen door de heldere zon van het Schone.

Het verlangen naar schoonheid is ons aangeboren en het mag niet verloren gaan, integendeel in de komende tijd mag men op een ruime en waarachtige voldoening er van rekenen. Dat eigen ontwikkeling een andere is, mag geen reden zijn om niet naar krachten aan de nieuwe kultuur mede te werken. Neen, juist de teleurstelling in eigen leven ondervonden, moge ons dwingen tot een gehele overgave met ongedeelde kracht. Het werk zal moeilik zijn; wij hebben te strijden tegen ons volhardingsvermogen bij het wisselen van oud en nieuw en een opleiding, die de pedagogie en de psychologie nog geen wegen en grenzen wijst, zal aan het onderwijs belangrijke eisen stellen.

Gebrek aan inzicht zowel bij de gewone burger als bij de schoolman en de regeringspersoon mag niet meer een reden zijn om schoonheidskultuur na te laten.

En finantiële overwegingen?

Deze evenmin en zelfs niet in een tijd, waarin zoveel en voor zoveel belangrijke zaken geld gevraagd wordt. Vooreerst zijn de kosten gering, maar al waren zij groot, dan toch nog niet, want het allerlaatst mag het geld van een natie onthouden worden aan haar ontwikkeling. Als een deel van ons nationaal vermogen braak ligt en kwijnt, dan kan het niet anders of de gehele natie moet er de nadelige gevolgen van ondervinden.''

Uit de O.-I. Mail.

Uit de opgaven aan de Bataviasche bladen gedaan blijkt dat de cholera op dezelfde hoogte bleef, doch tevens dat zij vrij ernstig heerschte in de garnizoenen.

Ook elders kwamen telkens nieuwe gevallen voor. Te Pati, dat tot dusver tamelijk van de cholera verschoond bleef, heerscht thans de ziekte vreeselijk. Van de eerste klasse inlandsche school, die nog geen twee honderd leerlingen telt, zijn reeds twaalf leerlingen het slachtoffer der gevreesde ziekte geworden, meldt de P r e a n g e r b o d e.

In de omliggende plaatsen, die vooral in Mei en Juni geteisterd werden, is de ziekte echter zoo goed als geweken.

Blijkens bekendmaking in de J a v. C r t. is de cholera-epidemie in de districten Panaroekan en Sitoebondo (Besoeki) geëindigd.

Het comité dat zich, gelijk wij in het vorig weekblad mededeelden, gevormd had tot het inzamelen van gelden voor de verbetering van den afvoer in de benedenstad, had op 10 Augustus jl. reeds f 11.000 bijeen, alles opgehaald bij Europeanen in de benedenstad.

Weer een Bandjir.

Door harden regen op den Smeroe heeft het den 1en dezer 's avonds om elf uur in dekotta Loemadjang zwaar gebandjird, zoo seinde men aan de L o c o m. Groote consternatie ontstond. De nabij de rivier wonende inlanders en Europeanen ontvluchtten hun woningen. De noodbrug bij Moedjoer is weggeslagen; de opzichter Rambelje trok op het bericht daarvan dadelijk er op uit voor het treffen van de noodige maatregelen. Ook de dam bij Kletek wankelt.

Een der lezers van het S o e r. H b l d. die Donderdag van Pasiran kwam, deelde mede, dat de brug nabij Moedjoer die eerst door den bandjir vernield heette, er nog staat, en dat enkel het bruggehoofd aan den hand van Tempeh weggeslagen is. Ongeveer anderhalve meter van het bruggedek is meegevoerd. Men heeft hieroverheen echter planken neergelegd, zoodat, ofschoon de brug voorloopig niet meer begaanbaar is voor auto's en karren het voetverkeer daarover niet gestoord is.

Bij Pasirian heeft de rivier een nieuwe richting genomen, en heeft het terrein, dat verleden jaar door den bandjir was gespaard, ditmaal onder water gezet. Enkele bouws tabak werden totaal vernield.

De bewoners zijn weer naar hun woningen teruggekeerd.

De correspondent van het S o e r. N b l d. schrijft 3 dezer dat de zon gedurende de laatste drie dagen niet te zien was. Wat de regen betrof, werd de stad zelf er niet zoozeer door geteisterd als wel het omliggende land. Vooral in de bergen moet de regenval enorm zijn geweest. Op de koffieondernemingen S. Woeloeh en Maangampoh werd dagelijks gedurende drie dagen gemiddeld 280 m.M. geconstateerd.

Vandaar de geweldige bandjirs van den 31en Juli in de rivier Grobokan, die al het water van S. Woeloeh ontvangt, en van den 1sten dezer, toen de rivieren in de kota, tengevolge van de verzanding der Pasroe-coupure, waardoor het water over de coupure heen liep en zich dus in de Kletek en de Moedjoer uitstortte, vreeselijk begonnen te zwellen. De groote dam op de Bezoek Kletek is door den waterdrang aanmerkelijk beschadigd.

In de kota, waar ten slotte toch niet veel schade blijkt te zijn aangericht, heerscht groote consternatie. Enkele Europeanen en honderden inlanders die langs de kali's woonden, zijn onmiddellijk uit hun woningen gevlucht, toen de vloedgolf, geweldig imponeerend, kwam aandruischen.

Een aantal probolinggo'sche sapiekarrevoerders — ongeveer 150 man — trachtte van deze gelegenheid gebruik te maken om van hun met de s. f. Soekodono gesloten contracten af te komen door met hun beesten er van door te gaan, weer terug naar Probolinggo. Dit zat hun evenwel niet glad. De heer Catharinus, een der geëmployeerden, kwam er tijdig achter en belette hen hun voornemen ten uitvoer te brengen.

De assistent-resident en de andere bestuursambtenaren hebben dien nacht tot twee uur 's morgens bij de bruggen, die wegens den zwaren stroom op hun palen trilden, met obors en lantaarns de wacht gehouden.

Om half zes 's morgens ging de ingenieur Van der Meulen, voor zoover doenlijk per auto naar Pasroe en Kletek om maatregelen te treffen, terwijl de waterstaatsambtenaar, De la Rambeljé, naar Moedjoer toog.

De ass.-resident ging heden morgen de geteisterde streken in het Tempehsche inspecteeren.

Volgens ingekomen berichten zouden daar uitgestrekte met padi en tabak bebouwde gronden beschadigd zijn, zoodat noch van de padi noch van de late-oogsttabak dit jaar een voldoend beschot mag worden verwacht.

Een Handelswijk afgebrand.

Blijkens telegrafische mededeeling van den resident van Amboina, is in den nacht van 12 op 13 Juli door onvoorzichtigheid de geheele handelswijk te Gisser afgebrand. De schade wordt geraamd op ongeveer 130.000 gulden.

Consulaat te Pinang.

Uit een advertentie in de P e n a n g G a z e t t e vernam de S u m. B o d e dat het Nederlandsch consulaat te Pinang met einde Juli zou worden opgeheven. Alle functies, aan dezen post verbonden, zullen voortaan worden waargenomen door den consulgeneraal der Nederlanden te Singapore.

Gelet op de levendige betrekkingen tusschen Pinang en de Nederlandsche koloniën en op het feit, dat deze haven geregeld door vele Hollanders wordt bezocht, mag men er zich over verwonderen, dat het Nederlandsche consulaat zoo opeens wordt opgeheven. Ook wel teekenend, dat men dit uit een Engelsche courant moet vernemen, zegt het blad.

En wie zal nu in dat noordelijke gedeelte van de Straits Settlements het toezicht uitoefenen op de naleving van de contracten, welke door Straits-planters met Javaansche koelies worden gesloten? Dat waren immers — naar men steeds in deze in de J a v. C t. afgedrukte contracten kon lezen — onze consulaire ambtenaren in de Straits.

Een andere vraag doet de S u m. P o s t. Weet de Nederlandsch-Indische regeering wel, dat het consulaat in Pinang wordt opgeheven? Is daaraan overleg tusschen het ministerie van buitenlandsche zaken — waaronder ons consulaire corps ressorteert — en het ministerie van koloniën voorafgegaan?

Het is haast niet te gelooven, dat het ministerie van koloniën zich dan tegen die opheffing niet zou hebben verzet.

Desascholen.

Met 1 Augustus, zoo schrijft men uit Garoet aan den P r e a n g e r b o d e, zijn hier in de afdeeling opnieuw een veertigtal desascholen geopend. Vroeger waren er reeds een vijftigtal. Over deze desascholen is Mas Soediredjo, tot nu toe hoofd der eerste klasse inlandsche school te Garoet, tot schoolopziener benoemd. Met de gouvernementsscholen en de gesubsidieerde scholen bestaat er thans op ongeveer 120 plaatsen in de afdeeling gelegenheid om onderwijs te ontvangen. In het volgend jaar zullen ook in de contrôle afdeeling Tjikadjang allerwege desascholen worden opgericht.

Het tweede Atjéh-rapport van den heer Liefrinck.

Het rapport door het eerstdaags naar Nederland vertrekkend lid in den Raad van Indië, den heer Liefrinck, omtrent zijn tweede reis naar Atjeh uitgebracht, heeft de Regeering bereikt.

Naar de J a v a b o d e vernam, is dit rapport, over het algemeen genomen, gunstig.

De Regeeringscommissaris heeft bij zijn reizen door het gewest kunnen waarnemen, dat de toestanden, in streken, waar hij die de eerste maal gunstig had bevonden, thans eveneens gunstig was;-en dat die in streken, waar rust en orde toen nog te wenschen overlieten, thans vooruitgaande is.

De heer Liefrinck geeft tevens als zijn meening te kennen, dat het militair bestuur in meerdere plaatsen door civiel bestuur zou kunnen worden vervangen. Wat ook alweer op vooruitgang der pacificatie wijst.

Dit alles neemt niet weg, dat er nog deelen zijn van het uitgestrekte gebied, waar het gezag zich buiten de onmiddellijke omgeving der vestigingen niet in voldoende mate kan doen gelden.

Een nuttig werk.

'n Nuttig werk, waarbij hij menig ambtenaar tijdsverlies en hoofdbreken besparen zal, heeft de heer J. E. W. Lambert, politieopziener te Pasoeroean, verricht door het samenstellen van zijn P o l i t i e k l a p p e r v o o r J a v a e n M a d o e r a, die dezer dagen bij F u h r i e n C o. te Soerabaja is verschenen.

Dit boek bevat ,,een verzameling van gouvernementsbesluiten, circulaires en aanschrijvingen, betrekkinghebbende op- of in nauw verband staande tot het politiewezen, al of niet voorkomende in de Bijbladen op het Staatsblad van Ned.-Indië.''

In een woord van aanbeveling door Mr. Ch. Ph. Du Cloux, officier van justitie te Soerabaja, is aan het voorbericht toegevoegd:

,,Het is van algemeene bekendheid, dat de politie-ambtenaren en beambten, willen zij behoorlijk hun moeilijke en veel omvattende taak verrichten, in de eerste plaats bekend moeten zijn met de bepalingen direct of indirect betrekking hebbende op hun dienst en neergelegd in tal van wetten, koninklijke besluiten, koloniale ordonnantiën, reglementen en keuren, circulaires, instructiën, plaatselijke verordeningen, enz., welke deels in de Staatsbladen, Bijbladen of in de J a v a s c h e C o u r a n t zijn opgenomen, deels afzonderlijk ter kennisse van de verschillende autoriteiten zijn gebracht. Vooral de tallooze circulaires, aanschrijvingen, enz., zijn niet verzameld.

Hoewel die politie-ambtenaren al die bepalingen moeten kennen, weten zij veelal niet hoe tot die kennis te geraken, veel moeten zij door eigen ervaring leeren, meestal ten koste van later diep betreurde, dikwijls onherstelbare misslagen, die hen aan berisping van de zijde van hun chefs blootstellen. Het is daarom goed gezien van den heer Lambert, die bepalingen en voorschriften in een boekdeel te hebben verzameld. Hulde moet den samensteller wor-

den gebracht voor zijn geduld en nauwgezetheid. En zoo besluit de Soerabajasche officier van justitie, ik aarzel niet te verklaren dat deze verzameling zeer zeker aan een dringende behoefte voldoet en een goede vraagbaak en zeer bruikbare gids in vele gevallen zal zijn."

De klapper is practisch ingericht, hij verwijst op duidelijke wijze naar de betrekkelijke staats- en bijbladen en bovendien, in een groot aantal gevallen naar het tweede gedeelte, waarin vele verordeningen, circulaires, enz., opgenomen zijn.

Zulk een werk moet een oenoorlijke uitoefening der politie ten goede komen, zegt de J a v a b o d e.

Een neutraal Militair Tehuis te Solo.

2 Augustus werd te Solo in tegenwoordigheid van vele belangstellenden geopend het N e u t r a a l m i l i t a i r u i t s p a n n i n g s l o k a a l.

De oprichting er van ging uit van de Loge, die daartoe een bedrag van ruim elf duizend gulden beschikbaar stelde, waarvan thans voor aankoop van gebouw en de complete inrichting daarvan, een som van plm. negen duizend gulden werd besteed.

Met een kort, hartelijk woord tot de aanwezige militairen, wees de heer Van der Woude op de bedoeling van deze stichting, er bijvoegende, dat „neutraal" hierop neerkwam, dat ieder militair, onverschillig tot welke geloofsbelijdenis hij behoort, hier steeds welkom is. Daarna werd door den heer Happé een schrijven voorgelezen van den man, van wien de eigenlijke oprichting uitging, n.l. van den oud-kapitein Gusdorf, die door ziekte verhinderd was de feestelijke inwijding bij te wonen.

Als beschermheer traden op de resident Van Wijk en de Soesoehoenan van Soerakarta, welke laatste zich bij de inwijding deed vertegenwoordigen door een twintigtal officieren van het kraton-leger.

In eenige goedgekozen woorden, dankte een Europeesch fuselier voor hetgeen voor den soldaat gedaan was.

Het gebouw waarin het Tehuis is gevestigd, zoo lezen wij in H e t S o e r. H b l., is geheel gerestaureerd. Behalve een ruime voorgalerij met zeer nette meubels, bevat het een leeszaal met een 8-tal dagbladen en een zeldzaam goed voorziene leestrommel. Wij telden 67 verschillende tijdschriften, die wekelijks veranderd worden.

In de achtergalerij staat een geheel nieuw biljart, en bevindt zich het buffet, waar tegen geringen prijs, alles, behalve sterke drank, verkrijgbaar is.

Het ligt in de bedoeling van de oprichters op dezelfde wijze als dit in Frankrijk in „le foyer du soldat" gebeurt, van tijd tot tijd lezingen en causerieën over verschillende onderwerpen te houden.

De „Soerabaja".

Na de proeftochten van de B a t a v i a worden te Soerabaja gelden ingezameld voor de aanschaffing van een eigen ballon. Merkwaardig is de groote belangstelling, daarbij van Chineesche zijde betoond.

De 6000 gulden, voor den ballon benoodigd, zijn, volgens de corr. van de L o c., reeds voor een belangrijk deel door Chineesche particulieren bijeen gebracht.

PERSONALIA.

Belangrijke Legermutaties.

Naar aanleiding der officieele berichten, brengende de tijding der benoeming van kolonel J. P. Michielsen tot chef van den generalen staf, ter vervanging van den thans opgetreden legercommandant, dat als commandant der 4e militaire afdeeling in de plaats van kolonel Michielsen opnieuw benoemd werd de kolonel K. van der Maaten, die een achttal maanden geleden het commando te Bandoeng met dat te Padang had te verwisselen, en dat tot gewestelijk commandant van Sumatra's Westkust is benoemd de luit.-kolonel der infanterie J. N. C. bar. v. Heerdt, schrijft het B a t. N b l., dat — naar in wel onderrichte kringen in Nederland werd beweerd — de heer Van Heerdt vier maanden buitenlandsch verlof zou hebben gevraagd en verkregen, ten einde bij de Koningin persoonlijk te komen reclameeren over de plaatsing in een gewestelijk militair commando van den bij keuze tot kolonel bevorderden luit.-kolonel De Greve.

Van die plannen — gesteld het gerucht berust op waarheid — zal nu wel niets meer komen.

Het B a t. N b l. zegt in het slot van zijn entréfilet, dat men, indien overste Van Heerdt — gelijk thans inderdaad geschied is bij de ontstane vacature — tot kolonel werd benoemd, het zeer goed zou kunnen begrijpen, dat deze ditmaal voor de eer bedankte en pensionneering prefereerde boven een herhaaldelijk uitgestelde en vertraagde promotie.

Majoor Khouw Kim An.

Onder de officieele berichten kwam ook voor de benoeming van den kapitein der Chineezen K h o u w K i m A n tot majoor en hoofd zijner natie te Batavia. Lang heeft het geduurd, voordat in den door het overlijden van den majoor Tio Tek Ho ontstane vacature voorzien is en krachtig is van zekere zijde gewerkt om deze keuze tegen te houden. Personen worden er door in hun belangen getroffen, of achten zich gepasseerd; maar alles in aanmerking genomen, komt de benoeming ons voor een bijzonder gelukkige te zijn, schrijft de J a v a b o d e.

Khouw Kim An, de jongste der kapiteins, is iemand van een onberispelijken levenswandel. Streng voor zich zelven is hij dit ook voor anderen. In zijn naaste omgeving en familiekring duldt hij geen persoon, welke positie hij ook bekleeden mag, op wiens gedrag gegronde aanmerkingen zijn te maken. Vlug van geest en weetgierig, heeft hij zich grootendeels door eigen studie en omgang met Europeanen, de Hollandsche taal eigen gemaakt en velerlei zaken bestudeerd en tracht hij de uiteenloopende meeningen onder zijn rasgenooten te begrijpen en te waardeeren, zelfs die, welke het meest van de zijne afwijken.

Ofschoon met volle overtuiging en oprechtheid een vriend van Europeanen, voor wier intelligentie hij altijd een open oog gehad heeft, is hij toch van meening gebleven, dat een Chinees vooralsnog Chinees behoort te blijven. Menigmaal heeft het bericht, dat jeugdige Chineezen, waaronder dikwerf personen, die geen enkel woord Hollandsch verstaan, door ijdelheid gedreven, gelijkstelling met Europeanen hadden bekomen, hem een medelijdenden glimlach ontlokt en wanneer dan een zijner Europeesche vrienden hem opmerkte, dat het tijd werd, dat hij hun voorbeeld volgde, luidde het bescheiden antwoord: laat mij liever een beschaafd en fatsoenlijk Chinees blijven, dan Staatsblad-Europeaan en daardoor een caricatuur der werkelijkheid worden; mijne kinderen, die ik allen een Europeesche opvoeding geef, moeten later zelven beoordeelen, of zij zich in de Europeesche samenleving volkomen op hun plaats gevoelen.

In de laatste jaren is menigmaal uit den mond van Chineesche officieren de klacht vernomen, dat zij totaal miskend worden, dat zij geen invloed hoegenaamd kunnen uitoefenen op maatregelen en zaken hunner natie betreffende. De meeste dezer klagers konden met Tijl Uilenspiegel zeggen: „wij hebben het er ook naar gemaakt". Er valt echter niet aan te twijfelen, of majoor Khouw Kim An zal, met zijn energie, zijn helder oordeel en persoonlijke karaktereigenschappen, spoedig de plaats weten te veroveren, welke iemand van zijn hooge positie in de maatschappij behoort in te nemen.

De benoemde majoor is de schoonzoon van den bekenden president van de Tiong Hoa Hwee Koan, den heer Phoa Keng Hek.

Secretaris Raad van Indië.

Het B a t. N b l. verneemt, dat de heer O. Uhlenbeck, gewezen gouvernementssecretaris, thans ter beschikking van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, veel kans heeft te worden benoemd tot secretaris van den Raad van Ned.-Indië.

In onze rubriek „Officieele Berichten" kan men zien, dat die benoeming inderdaad heeft plaats gehad.

Een Dienstreis van den heer Tollenaar en nog wat.

De J a v a b o d e van 9 Aug. j.l. maakte melding van de door den directeur van binnenlandsch bestuur aanvaarde dienstreis naar Cheribon in het belang van de door het gouvernement aangekochte en eventueel aan te koopen particuliere landerijen Kandanghaoer en Indramajoe-West. Later voegt dat blad aan dit bericht nog toe, dat de directeur vergezeld werd van den inspecteur voor Agrarische Zaken en dat de van verschillende zijden geuite bewering, dat het gouvernement bij den aankoop van het eerstgenoemd land overijld zou hebben gehandeld, minder billijk is te achten. Daarbij wordt toch uit het oog verloren, dat, zooals bij de behandeling van 't voorstel tot dien aankoop in de Volksvertegenwoordiging is kunnen blijken, de Minister van Koloniën, die feitelijk de kwestie met de eigenares behandeld heeft, tevergeefs getracht heeft van haar verlenging te verkrijgen van den op den 1en Juni j.l. geëindigden termijn, binnen welken het gouvernement omtrent den aankoop moest hebben beslist. Daardoor verklaart het zich, dat vooraf niet alle voorbereidende maatregelen getroffen zijn kunnen worden, welke een ongestoorden overgang van den ouden tot den nieuwen toestand konden verzekeren. Men kan zich er echter verzekerd van houden, dat niets verzuimd wordt om er voor te zorgen, dat binnen een niet te langen tijd bevredigende toestanden op het land ontstaan en dat op den duur, wanneer de verbetering van het irrigatie- en verkeerswezen krachtig ter hand zal zijn genomen en met behulp van de particuliere landbouwindustrie de onbebouwde gronden en de djatibosschen in exploitatie zijn gebracht, zal blijken, dat, afgescheiden van het met den aankoop van Kandanghaoer beoogd politiek en economisch doel, ook uit een geldelijk oogpunt de daarvoor betaalde koopsom van 3½ millioen niet te hoog is geweest.

Zooals bekend, is bij den aankoop van het land door het Kamerlid **Colijn** er op aangedrongen, dat een met de praktijk van het binnenlandsch bestuur vertrouwd bekwaam hoofdambtenaar met den titel van regeeringscommissaris zou worden belast met het

ontwerpen van de door de toevoeging van het land aan het staatsdomein vereischte regelingen en dat diens daarbij op te doene kennis en ervaring eveneens van groot nut zou zijn bij de verdere uitvoering der plannen tot terugbrenging tot den staat van de particuliere landerijen.

Algemeen werd toen reeds gedacht, dat de keuze zou vallen op den met verlof in Europa zich bevindenden ambtenaar **C. J. Hasselman**, laatstelijk inspecteur voor de landelijke inkomsten en verplichte diensten.

Naar het blad later echter vernam, moet er wel kans bestaan, dat de in het begin van het vorige jaar gepensionneerde resident van Madoera, de heer **F. Fokkens**, die zich gedurende zijn verblijf in Nederland veel interesseert voor Indische zaken, met een zending van den voorgeschreven aard zal worden belast. De heer Fokkens heeft studie gemaakt van de quaestie der particuliere landerijen en in zijn „Bijdragen tot de kennis onzer koloniale politiek der laatste twintig jaren" behandelde hij de particuliere landerijen bewesten den Tjimanoek. Of deze omstandigheid, zijn antecedenten op bestuursgebied, dan wel het feit, dat hij een met sterk voortdringingszucht behept „man van rechts" is, bij zulk een keuze den doorslag zou geven, zullen wij maar liever niet bespreken, aldus besluit bovengen. blad.

De nieuwe Hoofdredacteur van De Locomotief.

Vermeldden wij in ons vorige nummer het afscheidswoord van den heer Vierhout, uit de daarop gevolgde Politieke Geloofsbelijdenis van zijn opvolger halen wij aan:

Een politieke geloofsbelijdenis legt de heer J. E. Stokvis af bij de aanvaarding der redactie van de Locomotief. Als nieuw aangekomene in dit land ziet hij zich geplaatst voor een wereld van vraagstukken; en indien hij niet schroomde om de redactie te aanvaarden, is dat te verklaren uit de omstandigheid, dat zijn vroegere werkzaamheid als parlementair verslaggever hem in de gelegenheid stelde de voornaamste koloniale vraagstukken te leeren kennen, de meer ingaande studie thans dus vergemakkelijkt wordt.

En verder:

„In de beginselen der leiding van het blad komt geen verandering. Zij zijn, kort saamgevat, dat naast het streven naar een zelfstandiger eigen koloniaal beheer, de economische en sociale ontginning van Ned.-Indië zullen moeten worden bevorderd, onder een krachtige, maar voorzichtige leiding van de overheid.

De economische ontginning, door het eigen particulier kapitaal ter hand genomen, moet bevorderd en mag niet gestuit worden, maar dat sluit niet uit, dat ook de overheid zelf de economische exploitatie verder ter hand neme na deugdelijke overweging niet uitsluitend van de bezwaren, maar vooral van de mogelijkheid en de maatschappelijke baten.

De sociale ontginning, dat is de bevordering van den maatschappelijken wasdom van de millioenen der inlanders. In 't afscheidswoord van mijn hooggstaanden voorganger trof mij vooral de door hem gelegde nadruk op de noodzakelijkheid van eene onderwijsregeling, die den inlander geleidelijk tot ontwikkeld en bestuurkrachtig staatsburger moet vormen. Jammer, dat dadelijk en bitter beklag moest volgen over de tekortkomingen van de regeering ten deze. Het geld is er niet! zal worden tegengevoerd, maar dan moet het geld er komen. Het economische en staatkundige beheer eener rijke kolonie, dat de eigen bevolking arm laat — is een slecht beheer, dat zich zelf moet wreken.

Wie niet ronduit een kolonie wil zien beheerd als louter winstbron voor het moederland, heeft te beseffen, dat hij met de geheele economische ontginning van het land tevens de geheele sociale ontginning van het volk heeft te aanvaarden. Dat zij te verstaan onder „ethische politiek". In deze richting ging steeds het streven van dit blad; dit zal het streven blijven.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Wij lezen in De West:

Ook de Suriname is thans tot de slotsom gekomen, dat het belang van de kolonie eischt, tegen te gaan, den vrijwilligen trek van Chineezen naar Suriname. Zij legt daarbij den nadruk op kwade praktijken, die bij Chineesche handelaars in zwang zijn.

Voor ons zijn die praktijken niet de hoofdzaak. Natuurlijk zijn zij de aandacht waard, en hebben ook wij in vorige artikelen niet geschroomd die zijde van het vraagstuk aan te roeren.

Maar hoofdzaak blijft voor ons: het feit dat de inheemsche bevolking niet tegen de Chineesche concurrentie is opgewassen.

Men kan dit feit betreuren, het blijft niet minder zaak het onder de oogen te zien. De Chineesche handel wint veld, ten koste van de inheemsche bevolking.

Langzaam, maar zeker, moet een steeds grooter aantal ingezetenen hun plaats in den handel afstaan aan Chineezen.

Moet men nu lijdelijk toezien, dat dit proces zich voltrekt, zoodat ten slotte de Chineezen meester zullen zijn van nagenoeg den geheelen handel?

Het zou onverantwoordelijk zijn.

In onze kolonie gaat de strijd tusschen verschillende rassen, van verschillende beschaving. De Westersche cultuur heeft nu eenmaal levenseischen geschept, die voor Oostersche volken vooralsnog ontbeerlijk zijn. De strijd wordt daardoor ongelijk. De ervaring, niet alleen hier, maar overal elders, leert, dat waar de toegang vrij is voor den Chinees, hij zich van den handel meester maakt. Hij heeft goede zoowel als slechte eigenschappen die hem de overwinning verzekeren.

Toch zou die concurrentie misschien nog dragelijk zijn, indien de Chineezen zich blijvend vestigen in de kolonie. Zij zouden zich dan vermengen met de bevolking, en hun bezittingen zouden op den duur aan het algemeen ten goede komen.

Doch ruïneus voor de kolonie is de immigratie, zooals zij de laatste tien jaren plaats vindt. Chineesche trekvogels strijken op de kolonie neder. Geholpen door rasgenooten, veroveren zij spoedig een plaats in den handel. Weldra hebben zij een eigen winkeltje. Zoodra zij geldspeling hebben, beginnen de geldzendingen naar China. Op verschillende plaatsen neemt hij crediet, zoodat de ware stand van zijn zaken moeilijk is na te gaan. Er zijn voorbeelden, dat Chineezen met ettelijke schulden de kolonie verlieten. Diezelfde Chineezen vinden bij aankomst in China de duizenden guldens, die zij vooruit gezonden hebben. Hun tijdelijk verblijf in de kolonie kent slechts één doel: geld maken. Daarvoor worden alle middelen goed genoeg geacht. De wissels die zij bij hun vertrek nemen, geven volstrekt niet hun bezittingen aan. Ook baar goud geld wordt medegenomen.

In één woord deze Chineesche trekvogels zijn vampieren die de kolonie uitzuigen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De stem van een gewezen magang (= inlandsch bureauschrijver) in de Residentie Soerabaija. In de **Medan Prijaji** van 14 Mei 1910 no. 19 wijst Si Doewit Lawas alias Gobog, gewezen magang in de residentie Soerabaija, op het kommerlijk bestaan van de in den Staatsdienst op Java zijnde bureauschrijvers, waarover hij zich, op grond van eigen ervaring, aldus uitlaat:

Evenals zoovele zijner standgenooten, was hij door zijn vader, een inlandsch hoofd van den ouden stempel, aangewezen bureauschrijver te worden, in de hoop, dat ook hij eenmaal als prijaji zou kunnen optreden en later in het genot van een pensioen, b.v. als dat van een wedono, zou kunnen worden gesteld.

Met het oog op die bestemming werd hij naar een Eerste klasse school gezonden en toen hij in 't jaar 1902 de lessen op die onderwijsinrichting had afgeloopen, ontving hij No. 400 als magang of bureauschrijver.

Toenmaals liep het gerucht, dat de magangs van Regeeringswege bezoldiging zouden ontvangen en met dit gelukkige vooruitzicht voor oogen was de stemming van den schrijver van het artikel destijds allerbest.

In het Extract-Bijvoegsel van de Javasche Courant van 30 September 1904 no. 78 kon men de destijds voorgestelde regeling, met betrekking tot de magangs, lezen, welke hierop neerkwam, dat zij in twee soorten zouden worden verdeeld, namel. in magangs en aspirant-magangs en dat hun aantal voor ieder kantoor zou worden vastgesteld.

Blijkens brief van den Resident van Soerabaija van 5 November 1904 no. 20095/28 zou dit aantal voor die Residentie 500 bedragen, terwijl er bij de bureauchefs, met werkelijken dienstspoed, op werd aangedrongen, om, met het oog op de toe te kennen bezoldiging, een opgave in te dienen van de bij hen in functie zijnde magangs.

Sedert dat oogenblik werd de stemming van den schrijver destijds nog beter.

In het jaar 1908 werd een schrijven van 11 Januari no. 940/237 ontvangen, hetwelk vergezeld was van een afschrift van de circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 11 November 1907 no. 3788 en waarin vermeld stond:

a. dat op de Indische Begrooting een som van ƒ 200.000 was gebracht als jaarlijksche bezoldiging voor alle magangs;
b. dat de titel van „magang" was opgeheven en daarvoor in de plaats trad de titel van hulpschrijver;
c. het voor ieder bureau aangewezen aantal en in verband daarmede hunne plaatsingen en verplaatsingen.

Voor de rijke ouders van enkele magangs hadden die verplaatsingen geen bezwaar, maar de onvermogenden werden dientengevolge, op indirecte wijze, gedwongen den dienst te verlaten.

De gemiddeld vermogenden, waartoe ook de schrijver behoorde, bleven, met het oog op die toegezegde bezoldiging, in dienst en stelden op belangelooze wijze hun arbeid ter beschikking van het bestuur. Bepaald gerust was men echter niet, aangezien de verlaging van den titel „magang" tot hulpschrijver reeds veel te denken gaf en dat men ten deze niet geheel en al verkeerdelijk dacht, bewijst wel het feit, dat de schrijver, na ruim 8 jaren wachtens, nog geen bezoldiging ontving. Daarom verliet hij in arren moede den staatsdienst en zocht hij zijne toekomst in het particuliere.

Wel was het prijaji-schap voor hem daardoor verspeeld, maar toch heeft hij dien overgang niet betreurd, in aanmerking genomen het sedert ontvangen bericht, dat de op de Indische Begrooting gebrachte gelden voor de bureau- of hulpschrijvers, daarvan weder zijn afgevoerd.

FEUILLETON.

De Inlanders ter Brusselsche Tentoonstelling.

In het jongste Damesweekblad voor Indië geeft de heer J. H. François de volgende beschrijving:

Ik erger me niet gauw, maar als een Europeaan het geluk heeft in een zelfde gebouw te zijn als een of ander adellijk persoon......!

Verleden week b.v., toen de kunstminnende comtesse de Flandres, moeder van den jongen koning, onze afdeeling bezocht. Vol belangstelling liet H. E. zich leiden langs de Javaansche werkers, die, gewaarschuwd, dat er iets hoogs in aantocht was, het hoofd eerbiedig gebogen hielden, zonder hun stille oogen op te heffen......

En het publiek? God publiek, wien Multatuli zijn „ik veracht u" toewierp, publiek drong om de hooge vrouwe heen, zoo dicht mogelijk, zonder eenige deferentie......

En de djaksa, de geleider van ons Jav. troepje, die toch meer dan iemand anders recht had om op het gelaat van de gravin te lezen de belangstelling voor zijn mooi land, de djaksa, uit aangeboren hoffelijkheid, hield zich geheel achteraf; in zijn oogen, hoe mysterieus-diep ook, meende ik iets te lezen van — op zijn minst — verwondering, dat de Europeanen hormat brachten op deze wijze. Dan wenkte de commissaris-generaal hem om aan de comtesse voorgesteld te worden, en toen die eenvoudige buig-groet, met de neergeslagen oogen.......

En de menschen, die H. E. naliepen en omdrongen... Tot zelfs onze verkoopdames toe, die, ook bingoeng een beetje door een zoo hoog bezoek, in een akar-wangi mandje wat niet meer frissche rozen boden......

Die Javaansche gratie!

Aanzie b.v. die kiek in de „Prins", genomen in Artis; de Javanen, gezeten in een grasperk, hormat brengend aan de Serimaha Ratoe, die, te voren op hen opmerkzaam gemaakt, hen welwillend groette. Telkens als ik die kiek zie, dat troepje eenvoudige menschen, neergehurkt in het gras, zonder te durven heffen de oogen, dan doortrilt mij een vreemde ontroering, te meer vreemd, omdat ik, door mijn eigen weinig-groote koninginnegezindheid, toch niet veel moet kunnen meevoelen dien eerbied en die hulde. Ik vroeg aan den djaksa, hoe zijn indruk van onze vorstin was geweest, en hij antwoordde mij met woorden vol eerbied en ontzag. Het was voor hem een wondere, groote dag geweest, dat mogen aanschouwen van zijn koningin.

Onze Indische afdeeling trekt wel de bizondere aandacht; tal van vreemdelingen verzekerden mij, dat het de meest interessante en meest karakteristieke expositie is.

Nog in het museum deed de pendopo met al zijn goud en rood wat erg baroque, maar nu valt dat weg en verleent hij aan de heele kunstnijverheidafdeeling een zeer bizonder cachet. Aan de lange zijden bevinden zich vergrootingen van foto's, meest van den zeer bekwamen regent van Demak, een leuken kijk gevende op al het geweldig-mooie van Indië's natuur. Ook zijn er verscheidene van de Boroboedoer, die ook niet nalaten de aandacht te trekken. Tegen deze foto-wanden zijn aangebracht platte vitrines, waarin de verschillende kunstnijverheidsvoorwerpen zijn uitgestald.

Jammer, dat de ruimte nog te beperkt bleek. Er zijn nu inzendingen, die geheel niet tot hun recht

De schrijver eindigt zijne beschouwingen met de navolgende bespiegeling:

De Nederlandsche Regeering moge scherpzinnig, tot op zekere hoogte rechtvaardig en mild zijn en hart toonen voor den Indischen inboorling, diens werk op waarde schatten doet zij niet.

Bespreking van het verslag der Studie-commissie van de Vereeniging „Oost en West" over het jaar 1909. — De redactie van de **Pewarta Deli** heeft de moeite genomen hare aandacht te schenken aan het Jaarverslag over het jaar 1909 van de Studie-commissie der ver. „Oost en West", voorkomende in haar no. van 25 Juni 1910, no. 50, en daarover hare meening te kennen gegeven:

Zij biedt daarbij den dank der Inlandsche bevolking aan en brengt hulde voor de goede bedoeling en het loffelijk streven dier commissie, maar zij vreest, dat niet veel Inlandsche ouders bereid zullen worden bevonden om hunne kinderen beneden den leeftijd van 7 jaren naar Nederland te zenden voor hunne opvoeding en studie.

Daarvoor komen h. i. meer in aanmerking jongelieden vanaf 17-jarigen leeftijd, vooral ook met het oog op de kennis van de Nederlandsche taal, die voor Inlanders, zooals de toestanden nu nog zijn, moeilijk bereikbaar is. Ten dezen aanzien zijn de Chineezen h. i. in eenigszins betere conditie, want voor hen, ook al zijn ze onderdanen van het Chineesche Keizerrijk, is het onderwijs beter geregeld dan voor de Inlanders, die onderdanen zijn van Nederland.

Daarbij komt nog, dat de Inlander geldelijk minder vermogend is dan de Chinees.

Misschien zullen er enkele Inlandsche ouders zijn, die van de gelegenheid gebruik zullen maken hunne kinderen beneden de 7 jaar, door bemiddeling van Dr. Hazeu, naar Nederland te zenden, maar de meeste ouders zullen wel tegen een scheiding op zulk een grooten afstand opzien.

De redactie hoopt echter, dat de tijdgeest ten deze verandering ten goede in den gedachtengang der Inlandsche ouders zal brengen.

Landbouwonderwijs op de Inlandsche scholen. In no. 3 van het orgaan der Jong-Javaansche Beweging **Boedi Oetomo** vinden wij een aangeboden artikel van Soerjopranoto over dit belangrijk onderwerp. Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Allerwege is men er op uit den landbouw uit den tegenwoordigen lagen staat, waarin hij verkeert, op te heffen. De aanstellingen van Landbouw-Adviseurs en de aanleg van verscheidene demonstratievelden voor de inlandsche cultures ten behoeve der bevolking toonen aan, welke ernst bij de Regeering voorzit om de economische krachten der bevolking langs dezen weg te bevorderen. Evenwel zal hij, die het voorrecht heeft om veel in vertrouwelijke aanraking met de bevolking te komen, tot zijn leedwezen opmerken, dat deze loffelijke regeeringsdaad door den kleinen man wantrouwend wordt aangezien. De een ziet hierin een middel der Regeering om achter de waarheid te komen, wat de de werkelijke opbrengst van een bepaalde oppervlakte grond kan zijn, en of de thans den kleinen man opgelegde belasting niet te laag is, en zoodoende dus gelegenheid te zoeken om de belasting op te kunnen slaan; een ander meent hierin een proef der Regeering te zien, om de gronden zelf te kunnen exploiteeren. De ervaring leert echter, dat deze averechtsche meeningen weggenomen worden door de ambtenaren, de Landbouw-Adviseurs en de hun toegevoegde Inlandsche beambten, amicaler met de bevolking te doen omgaan en de goede bedoelingen der Regeering bekend te maken. Maar niettegenstaande het toenemend aantal demonstratievelden, die van Regeeringswege worden aangelegd, kunnen de verbeteringen van cultuurwijzen toch nog altijd bij de bevolking ingang vinden.

Onze landbouwers zijn zeer vasthoudend van aard; niet licht breken zij met het oude; veranderingen toch, die zelfs na herhaalde proefnemingen werkelijke verbeteringen blijken te zijn, kunnen haast niet ingevoerd worden.

Welken weg moet men dan inslaan om spoediger verbeteringen op landbouwgebied aan te brengen en den landbouw voor verderen achteruitgang en verval te behoeden?

Ik meen, dat er reeds door een paar Regenten aan het Landbouw-Departement het voorstel is gedaan, om lezingen over landbouw-onderwerpen door Inlandsche Landbouwkundigen te doen houden.

Dat de lezingen haar nut hebben, betwijfelen wij geenszins, maar hier aarzelen wij niet om te zeggen, dat zoolang onze landbouwers niet theoretisch ontwikkeld zijn, zij van die lezingen weinig zullen verstaan, zoodat deze pogingen haar doel zullen missen.

Men zou verstandiger doen met al zijn krachten naast de thans reeds daartoe ingevoerde inrichtingen in te spannen voor één doel: verstandelijke en zedelijke ontwikkeling van het volk. Immers vele instellingen zijn in duigen gevallen, alleen omdat de deelnemers daarvoor nog niet rijp genoeg waren en de val heeft velen verkeerdelijk doen meenen, dat het aan die inrichtingen lag, dat zij geen verbeteringen in den toestand van de bevolking konden brengen. Men spanne allereerst zijn krachten in ten bate van het onderwijs. Overal moeten desascholen opgericht worden. De bevolking moet aangezet, om niet te zeggen gedwongen, worden om de kinderen de desascholen te doen bezoeken; het overige komt dan wel van zelf. Aan onderwijs in de beginselen van den Landbouw en veeteelt moet op de Inlandsche scholen een deel van den tijd worden besteed. De lust in de richtige beoefening van den Landbouw moet bij de kinderen opgewekt en aangemoedigd worden. Daarom moeten de aanstaande Inlandsche onderwijzers op de kweekscholen ook les in de beginselen van den modernen land- en tuinbouw en van de veeteelt genieten. Het hoofdbestuur van onze vereeniging Boedi Oetomo diene daartoe een voorstel aan de Regeering in. Ik twijfel er niet aan, of het zal allerwege toejuiching vinden en door de Regeering aangenomen worden."

De redactie van „**Boedi Oetomo**" voegt hieraan het volgende toe:

„Wij zijn het geheel eens met den geachten Inzender, waar hij de wenschelijkheid bepleit van invoering van eenvoudig onderwijs in de beginselen van land- en tuinbouw en veeteelt op de inlandsche scholen, in het bijzonder op de desascholen. Wij gelooven echter, dat het doel beter en spoediger kan worden bereikt, indien daarmee alvast 'n begin wordt gemaakt. Wij gelooven, dat op sommige desascholen waar de gelegenheid daarvoor gunstig is, een paar uren in de week door een mantri-landbouwkundige les in die vakken gegeven kan worden, waarbij de thans bestaande demonstratievelden zeker goede diensten kunnen bewijzen. Gaarne geven wij deze onze meening voor een betere. Ook zou de invoering van wandelleeraars (voor het onderwijs in land- en tuinbouw- en veeteelt), eenige jaren geleden door den heer Van Kol bepleit, volgens onze meening niet geheel zonder resultaten zijn. Wie van de lezers voelt den lust, een en ander uit te werken?*) vraagt de redactie ten slotte.

Een nieuw Maleisch Tijdschrift. — Te Buitenzorg is een nieuw veertiendaagssh Maleisch periodiek opgericht, waaraan de naam is gegeven van: „**Kemadjoean**".

Het wordt uitgegeven door het Drukkerskantoor van den heer Adr. Binkhorst aldaar.

Als hoofdredacteur treedt op Mangkoedi Sastro, assistent-wedono van Serdang (afdeeling Tjilegon, Residentie Bantam), terwijl men twee hulp-redacteuren, met name Mas Poesporwardojo en Rasiman ter zijde zullen staan. De abonnementsprijs bedraagt vier gulden per jaar. Het kan dus onder het bereik komen van de lagere hoofden en van lieden met kleinere beurzen.

De in het eerste nummer gegeven wenk aan de wedono's, om, zonder behoorlijk voorloopig onderzoek geen enkel voorloopig gearresteerd persoon naar den Djaksa te verwijzen ter opname in de gevangenis en ter behandeling op politierol of voor den Landraad is zeker niet van belang ontbloot en geeft stof tot overdenking.

*) In *Het Koloniaal Weekblad* is dit onderwerp verleden jaar eenige keeren behandeld, ook door de hier vertoevende Maleische en Javaansche landbouw-studenten.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ernstige onlusten in de Chineesche provincie Hoenan. — Werd in Het Koloniaal Weekblad van 21 Juli 1910 no. 29 reeds het een en ander vermeld omtrent de uitgebroken onlusten in Groot-China, ook de **Perniagäan** van 7 Juni 1910 no. 23 geeft daarover eenige inlichtingen en wijst er met nadruk op, dat de in de provincie Hoenan door het volk gepleegde gewelddadigheden niet ten doel hadden de aristocratische partij te doen vallen, maar dat zij uiting waren van ontevredenheid over den gang van zaken in den laatsten tijd.

Elke provincie in China kan men als een soort klein koninkrijk beschouwen, dat zijn eigen zaken regelt en, onafhankelijk van het opperbestuur te Peking, zijn eigen inkomsten beheert. De bemoeienis van dat opperbestuur strekt zich weinig verder uit dan tot de aanstelling en beëediging van de hoogste provinciale ambtenaren. De zelfstandigheid dier provinciale besturen is onder meer duidelijk aan het licht gekomen tijdens den Chineesch-Japanschen oorlog, toen verschillende gouverneurs van de provinciën weigerden, in den vorm van troepenlevering hulp te verleenen aan het opperbestuur en ieder meende voor de belangen van zijn eigen provincie te moeten waken.

De bevolking van de provincie Hoenan voelt zich en is zeer trotsch van aard.

Er is daar veel onderling hulpbetoon en daarom zijn de toongevers onder het volk beslist tegen de openstelling voor alle natiën van de havens van Tsangsha en Hosjoe.

Die volksleiders trachten nu, door het aanstoken van onregelmatigheden, den Europeeschen handel in die plaatsen te bemoeielijken.

De Engelsche en Japansche consuls hadden in den laatsten tijd dan ook herhaaldelijk de grootste moeite om de zaken in het voor hen goede spoor te leiden.

De positie van de provinciale gouverneurs is zeer moeilijk, vooral als zij, uit de provincie afkomstig, allerlei verwijtingen moeten hooren over de aan de vreemdelingen toegezegde en verleende hulp. Aan de eene zijde zijn die gouverneurs verplicht de eensgezindheid tusschen het volk en den vreemdeling te bevorderen, met het oog op de met de Westersche Mogendheden gesloten tractaten, terwijl aan de andere zijde die hinderlijke Westersche inmenging door het volk niet wordt verlangd en van dien kant hulp geweigerd wordt.

Volgens de volksmeening is de tegenwoordige gouverneur van Hoenan, met name Tsjen, te veel op de hand der vreemdelingen en vat hij zijn bestuursplicht tegenover het Chineesche volk niet goed op.

De Europeanen deelen dit gevoelen natuurlijk niet en prijzen het streven van den gouverneur, om de harmonie tusschen het Chineesche volk en de vreemdelingen te bevorderen.

Hoe het zij, gouverneur Tsjen kon met de ter zijner beschikking zijnde troepenmacht van 6000 man het volk niet in bedwang houden, terwijl de volks-

komen, zooals b.v. de bizondere expositie van controleur Jasper; ik zou daar graag een heele loge apart mee hebben georneerd, maar de plaats ertoe ontbreekt. De loges, die aan weerszijden van de kunstnijverheid-zaal liggen, waren noodig voor de cultures, gouvernementsbedrijven, spoor- en tramwegen, den topografischen dienst en niet het minst voor de hoogst belangrijke inzending van den gouverneur van Celebes. Zelfs voor de Indische leeszaal was geen plaats; deze werd aangebracht in het Paviljoen Groot-Nederland, waarin zich ook bevinden de Pers, het Algemeen Nederlandsch Verbond en de Boekhandel.

Het is eigenaardig op te merken, hoe prettig de menschen het vinden om te laten hooren, dat zij Maleisch kennen; de andere omstanders kijken hen dan met nieuwsgierig ontzag aan. De Belgen hebben er dikwijls heel weinig idee van, welke eigenlijk de verhouding is tusschen Indië en Nederland; er was er onlangs zelfs een, die meende, dat het aan België hoorde. En als je dan spreken kunt met die vreemde, stille menschen...! Deze moeten heel wat keeren op een dag vertellen waar ze vandaan komen, of ze het niet koud hebben, of ze zich al „seneng" voelen. Ik zou er al lang kregelig onder zijn geworden, maar zij antwoorden, telkens weer opnieuw, op hun rustige, tevreden manier.

Vooral het batikken trekt. Tot nog toe bestond het werk alleen nog maar in het opbrengen van de was, maar er zal nu ook begonnen worden met het kleurproces, zoodat men beter kan begrijpen den overgang van de met-was-beteekende doeken tot de klaar-zijnde.

Het eenige, wat ontbreekt, is een gamelan. Om half zes, als het tijd is om weer huiswaarts te keeren, dreunt een doffe gong-galm het gebouw door.

Publiek weet het al en haast zich naar de afdeeling West-Indië, waar de Javanen „koempoelen".

En dan begint weer het beschaafde aangegaap.

Enfin, 't is het best de zaken maar komisch op te vatten.

Maar als ik soms 's middags met den djaksa wat zit te bespreken of te schrijven, dan hebben wij al gauw een kring „belangstellenden" om ons heen. Vermakelijk zijn wel soms de verschillende opmerkingen. De een meent, dat de djaksa mij Maleisch, een ander, dat ik hem Hollandsch leer. De Vlamingen zijn verbaasd, dat hij „Vlaamsch" spreekt, en allen zijn verwonderd en nieuwsgierig. Als we zitten te schrijven, willen ze zien wat we schrijven — ze hebben er immers voor betaald om àlles te zien!

Als het me te bar wordt, zeg ik zoo minzaam mogelijk: „Il n'y est rien à regarder, ici". — Ze krijgen dan verlegen blosjes en gaan langzaam heen. Sommigen zijn bizonder belangstellend en vragen: „Ils sont des Javanais, n'est-ce pas?" of informeeren, of ze uit de Philippijnen komen......

Maar we vatten de zaken zoo komisch mogelijk op, en lachen ze vriendelijk toe.

Mundus vult decipi, enz.

leiders steeds hooger toon aansloegen en meer en meer eischen stelden.

Deze volksleiders schijnen geïnspireerd te worden door een paar Chineesche ambtenaren en een particulier, die het daar heen willen leiden, dat de gouverneur voor een ander plaats maakt.

Die volksleiders hebben vooral daarom den steun van het volk, omdat dit ontstemd is over de hooge rijst-prijzen, en meer in 't bijzonder van verschillende timmerlieden en metselaars, die ontevreden zijn, dat zij bij den huizenbouw, op grond van hunne mindere bekwaamheid, door handwerkslieden uit de provincie Hoepe vervangen zijn. Het huis van den Engelschen consul werd o. a. door laatstgenoemden gebouwd.

Tijdens vorige onlusten traden dan ook steeds de werklieden der bouwvakken op den voorgrond.

In de provincie Hoenan heeft men nu de uitvoer van rijst naar elders verboden. Dit verbod gaf aan verschillende Chineesche ambtenaren en aan enkele groot-handelaren aanleiding om plaatselijk de rijst op te koopen en dit voedingsmiddel tegen hoogen prijs te verkoopen.

Oorspronkelijk was er voldoende rijst aanwezig, maar de voorraadschuren werden op verschillende plaatsen verbrand. Bovendien heeft de te veld staande rijst veel van overstroomingen te lijden gehad en is er dientengevolge rijstschaarschte, waardoor de prijs van dat voedingsmiddel zeer is gestegen.

Het volk heeft zich daarop tot de besturende ambtenaren gericht met het verzoek, aan den groothandel bevelen te willen geven de rijstprijzen te verlagen, doch zulks is door gouverneur T s j e n geweigerd moeten worden, aangezien hij den rijstvoorraad moest zenden naar de provincie Kiangsoe en naar Nanking, waar de tentoonstelling op het punt staat geopend te worden en waar men veel rijst noodig heeft.

Dit laatste feit heeft in 't bijzonder de woede van het volk en van de volksleiders opgewekt. Zij gingen van de meening uit, dat door de eigendommen der vreemdelingen te verwoesten, de gouverneur in zulke moeilijkheden gebracht werd, dat hij wel heen zou moeten gaan.

De leiders zijn 20 à 30 in getal, doch duizenden stonden achter hen om, zoo noodig, kracht bij te zetten aan hunne eischen.

Den 13en April 1910 verzamelde zich veel volk voor de poort te Tsjangsha, omdat het reeds een maand lang te vergeefs had gewacht op de vervulling van de door het bestuur gedane toezegging, dat de rijstschuren zouden worden geopend.

De politie trachtte de zaak in der minne te schikken, doch te vergeefs.

Eenige politiedienaren werden mishandeld en daarna drong het volk de gouverneurswoning binnen, ten einde rijstverstrekking te eischen.

De gewapende macht kwam er nu bij te pas en ware het niet, dat deze een tweetal lieden had doodgeslagen, dan had men de vechtpartij nog kunnen voorkomen.

Na de inmenging der gewapende macht verspreidde het volk zich in de stad en verbrandde het postkantoor, het zendingsstation, zoomede eenige woningen van de vreemdelingen, die bescherming bij den Engelschen consul hadden gezocht, en die door Chineesche matrozen van de drie ter reede aanwezige Chineesche oorlogsbodems werd bewaakt.

Aangezien de gouverneur niet terstond voldoend krachtiger maatregelen nam, trad het volk den 14n April opnieuw gewelddadig op en verbrandde de gouverneurswoning.

Toen den daarop volgenden dag met de rijstverstrekking een begin werd gemaakt, eindigde het verzet, zoodat den 28en April de Europeanen, die niet naar Hankau waren gevlucht, zich weder op straat konden vertoonen.

Thans wordt voor regelmatige toevoer van rijst gezorgd.

Aan den wensch van de volksleiders om vervanging van gouverneur T s j e n is gevolg gegeven en in zijn plaats is benoemd J a n g W e n T i n g van Hoepe.

Deze valt echter evenmin in den smaak der volksleiders en daarom hebben zij aan het opperbestuur te Peking kennis gegeven, dat, als gouverneur Jang Weng Ting niet spoedig vervangen werd, wederom onlusten konden worden verwacht.

Van Vreemde Koloniën.

Koloniale critiek.

Het is vermakelijk, maar wanneer men de bladen in verschillende landen er op naslaat, zal men ontwaren, dat overal aanspraak gemaakt wordt op een bijzonder monopolie. Kijk eens, schrijft de T i m e s, of een ander ernstig blad, naar aanleiding van klachten door een zekere categorie van lieden aangeheven over de behandeling van inlanders in de Engelsche koloniën: „Dat is nu juist iets typisch Engelsch; een Engelschman alleen kan zich zoo vergeten om zijn eigen land, zelfs zonder grond, te veroordeelen ter wille van de menschelijkheid". In een Engelsch-Indisch blad lazen we nog onlangs, dat het een bepaald Engelsche karaktertrek was om voortdurend af te geven op het bestuur.

Nu onlangs kon men vernemen, dat Maximilian Harden en Karl Peters verklaarden, dat de inboorlingen in Duitsch-Zuid-West-Afrika zoo weinig met het Duitsch bestuur zijn ingenomen, dat zij voornemens zijn naar de Zuid-Afrikaansche Unie te wijken. De oorzaak van dit verschijnsel wordt door die heeren gezocht in het feit, dat in de Duitsche koloniën zulk eene ambtenaarsregeering wordt aangetroffen, dat zelfs Duitschers liever overal elders heen trekken, dan in eene Duitsche kolonie. Tien tegen één, dat nu weer in een Duitsch blad wordt opgemerkt: „Zoo iets is alleen maar bij ons mogelijk; in geen enkel ander land zou men zoo te velde trekken tegen eigen instellingen — het mopperen en klagen is den Duitscher aangeboren."

Zoo zien we nu ook weer in de D é p ê c h e C o l o n i a l e opmerken, dat de Franschman een bijzondere gave bezit om af te geven op personen en toestanden. De man zou zich liever tot een eeuwig stilzwijgen zien veroordeelen, dan zich te onderwerpen aan een verbod, om kwaad te spreken van alles wat zich in zijne omgeving bevindt!

Wij gelooven, dat de kwaal eene internationale is en dat in alle landen juist zij het hoogste woord hebben en het eerst met hun afbrekend oordeel klaar staan, die het minst van de zaken afweten en door gebrek aan ondervinding nog niet behoorlijk weten te onderscheiden.

De schrijver in laatstgenoemd blad ziet een groot kwaad in de voorlichting, die de medewerkers aan Fransche groote bladen zoeken in erkende zoogenaamde standaardwerken.

„Wordt er eenig bericht ontvangen uit de koloniën, dan tracht men dit aan de lezers duidelijk te maken. Men slaat er eenig werk op na. Maar welk een voorlichting is dat dan. In één werk ziet men vermeld, dat Cochin-China vier provinciën telt waaronder Bassac. Cochin-China telt echter twintig provinciën en Bassac ligt in Laos, op omstreeks 500 kilometer afstand van Saigon. In een ander werk ziet men het Siameesche dorp Lakhon in Laos geplaatst en het plaatsje, waar veel prauwen vertier brengen, genoemd als een oord, „dat zijn welvaart heeft te danken aan den bouw van zeeschepen." Elders ziet men Siam onder Fransch protectoraat gesteld, de Tafilelt bij Algiers aangegeven als grens van het Duitsche Kameroen."

Dat moeten, volgens den schrijver in het Fransche blad, ernstige boeken zijn, waarin zulke domheden voorkomen. Zoo ernstig is het gelukkig niet bij ons, maar de opmerking van den schrijver, dat de fout vooral bij het lezend publiek moet worden gezocht, dat maar al te spoedig alles voor waarheid aanneemt, als het maar in de krant heeft gestaan blijft ook voor ons zijn waarde behouden.

Concurrentie.

Men zal zich herinneren, hoe indertijd toen er in de gefedereerde Maleische staten voor de tin-industrie belangrijke vraag was naar arbeiders, vandaar gewerkt werd om de toestanden op Banka zoo ongunstig mogelijk te schetsen, teneinde de werving voor dat eiland te bemoeilijken.

In Malakka bedroeg de sterfte tot negentig per mille, maar daarover liet men zich niet uit, doch ging vreeselijk te keer over een sterfte van dertig tot veertig per mille op Banka. En onnoozele halzen ten onzent gingen op dat geschreeuw in en droegen er toe bij den op Malakka gewenschten indruk te wekken.

Nu bestaat er in Malakka weer groote vraag naar arbeiders en wel voor de vele rubber-ondernemingen, die daar als paddenstoelen uit den grond verrezen. Men is blijkbaar bevreesd niet genoeg arbeidskrachten voor al die ondernemingen te verkrijgen en nu heeft een groep planters een bijzonderen agent met de werving te Hongkong belast.

De te verwachten gevolgen zijn niet uitgebleven. Nu reeds trof men in een te Hongkong verschijnend blad artikelen aan, blijkbaar geïnspireerd door bedoelden werfagent, waarin heftig wordt uitgevaren tegen de „misbruiken", die door het bestuur van Malakka worden goedgekeurd, en tegen de „slavernij, waarin duizenden worden gehouden."

Het is opmerkelijk hoe nu een Straitsblad, dat vroeger ook wel eens meezong in het koor der Banka-critici om tenslotte te moeten verklaren, dat de mijnwerkers op Banka het per slot van rekening oneindig veel beter hadden dan de koelies in de Straits, nu woorden te over vindt om die kolonie te verdedigen tegen de aanvallen van bedoeld werfbureau. In die verdediging geeft bedoeld blad, de S t r a i t s T i m e s, dan tevens een kijkje op de bestaande toestanden.

Het Hongkongsche blad ziet slavernij in het feit dat de koelies aanvankelijk onder toezicht van eenige pootige Sikhs in een depôt worden opgesloten, waar de planters dan een keuze doen uit de aanwezige lieden en er den koelie-agent 45 tot 50 dollars per hoofd betalen, waarna de uitgekozen arbeiders als zooveel stomme dieren naar een onderneming worden overgebracht, waar zij gedwongen worden negen uren daags te werken. Verder wordt weder de klacht vernomen, dat men de koelies schulden laat maken, waardoor zij verplicht zijn, na afloop van hun contract weder een nieuw contract te teekenen, terwijl den menschen slechts vijf centen zakgeld daags wordt uitgereikt.

De S t r a i t s T i m e s schreef nu:

„Geen enkel bureau kan er buiten de vrijheid van de soort lieden, die hier binnenkomen eenigermate te beperken. Of de arbeiders er beter aan toe zouden zijn op driejaarlijksche contracten en onder een stelsel, waarbij zij zelven voor hunne voeding moeten zorgen, dan onder de bepalingen, die er in voorzien, dat de man behalve kost en verpleging, minstens vijf centen zakgeld daags moet ontvangen, blijve thans buiten sprake. De tijd van negen uren voor den arbeidsduur op één dag is als limiet bedoeld, waarboven de werkgever niet gaan mag. Maar veelal wordt er niet zoo lang gewerkt. Doch de hoofdquaestie blijft de beperking der persoonlijke vrijheid. De koelie is in menig opzicht een stout kind, maar dikwijls ook een slimme schurk. Hij zal

weg loopen, enkel en alleen om een veranderingetje, tenzij zijn belang hem drijft te blijven. Koelies zouden nooit de ondernemingen bereiken waarvoor zij werden aangenomen, indien men hen niet eenigermate als gevangenen daarheen bracht. Het is ongelukkig, maar het is een feit, dat door een ieder wordt ingezien, die deze soort arbeiders kent, en nu van slavernij te spreken is, onwetenden bedillers van het sentimenteele type een wapen in handen te spelen, waardoor dezen den toestand hier ondraaglijk zouden kunnen maken."

L'île des Pins.

Bij Nieuw-Caledonië ligt een klein eilandje, het Pijnboom-eiland, een waar lustoord met een heerlijk zacht klimaat, dat men in de kolonie gaarne wilde bestemmen voor afzondering der daar nogal veelvuldig voorkomende lepra-lijders.

Aan het eiland is echter reeds een bestemming gegeven en wel bij de wet van 23 Maart 1872, die het aanwees als ballingsoord voor hen, die tot eenvoudige verbanning zonder dwangarbeid werden verwezen.

Wel worden nu sedert jaren geen ballingen meer op het eiland aangevoerd en is de directeur der strafinrichting, die daar dertig jaren lang het bestuur voerde, van het eiland verdwenen, maar de bestemming bleef en daarmede ook de eenige nog op het eiland aanwezige banneling, Berton, een wegens verraad veroordeeld ex-officier van administratie bij het reserve-personeel.

In Frankrijk zelf en vooral te Parijs wordt steen en been geklaagd over het schrikbewind van apachen en stakers, die men maar gewoonweg schijnt te laten begaan. Maar hier ziet men nu hoe een misdadiger, een verrader, een leventje leidt als een prins op een plekje grond, dat enkel en alleen voor hem wordt gereserveerd.

Den man werd na aankomst in zijn ballingsoord al spoedig een koffietuin tegen bespottelijk lage huur ter exploitatie afgestaan. De man heeft zich nu ook op de rubber-cultuur toegelegd en verdient een aardig jaargeld door den arbeid van inboorlingen en gestraften, die het bestuur ter zijner beschikking stelt. Onlangs zelfs heeft hij de beschikking gekregen over de breack en de paarden van de strafinrichting, opdat hij op zijn gemak toezicht kan houden op zijn domein.

Leuke toestanden toch!

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Priangan. — De Preanger-Regentschappen onder het Nederlandsch Bestuur tot 1811, door Dr. F. de Haan, Landsarchivaris te Batavia. Eerste deel. I. Overzicht, II. Personalia. Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Een uitvoerig werk, dat de aandacht verdient van allen, die zich voor de geschiedenis der ontwikkeling van het Nederlandsch gezag op Java interesseeren. Een werk, dat gegrond is op archiefstudie, doch daarom nog allerminst een droge archiefstudie is; bovendien verlucht met een groot aantal platen, afbeeldingen van gebeurtenissen, van landschappen en portretten, zoomede een kaartje der Preanger Regentschappen.

Het is niet doenlijk van den rijken inhoud in een kort bestek een overzicht te geven, waarom we volstaan met de verwijzing naar de zeer waardeerende besprekingen van een tweetal alleszins bevoegde personen, n.l. van Dr. H. T. Colenbrander, die met den titel „Hollands leerschool als koloniale mogendheid" Dr. De Haan's werk aankondigt in de Gids van deze maand en van H. B. (waarvoor we zeker mogen lezen kolonel H. D. H. Bosboom) in de Indische Gids eveneens van September.

De Indische Gids.

De Indische Gids van Sept. opent met een artikel van Dr. Hendrik P. Muller, getiteld: Van Mantsjoerije over land naar huis. Brok van een reisverhaal.

Over het onderwijs in Britsch-Indië en de resultaten er van schrijft vervolgens de heer H. Habbema, aan de hand van het laatste vijfjaarlijksch verslag van het onderwijs aldaar, loopende over het tijdvak van 1902—1907. De schrijver besluit: „Als men zich niet blind staart op de dikke cijfers van scholen en leerlingen, maar let op de r e s u l t a t e n van het onderwijs, en daarom is het dan toch te doen, dan zal men moeten erkennen, dat dit verslag een helder licht stelt, dat men in Britsch-Indië met al die goedkoope scholen en onderwijzers feitelijk duur uit is."

Onder het opschrift: „Vermoedelijk aantal lezers in Ned.-Indië", becijfert de heer P. Penninga, dat de waarvan volgens globale berekening 3½ millioen bevolking van Indië bij de 50 millioen zielen telt, kunnen lezen. De redactie teekent in een noot aan, dat haar inziens de becijferingen zonder vermelding van de gegevens, waarop zij berusten, geen groote waarde hebben, doch ze hoopt, dat het stukje eene nadere bespreking zal uitlokken. Een uitstekend denkbeeld; ook wij meenen, dat het door den heer P. aangevoerde onderwerp geheel nieuw is en nadere beschouwing alleszins verdient.

In het laatste der „Hoofdartikelen" vervolgt S. Kalff zijn beschouwingen over Bataviasche doctoren uit de 17e eeuw; thans laat hij Dr. Willem ten Rhijne de revue passeeren.

Overigens bevat dit nummer: Varia (Hoe de Franschen in Tonkin kwamen. — Het Hamburgsche Koloniale Instituut. — Overeenkomsten met Inlandsche Vorsten in den O.-I. Archipel). — Maandel. revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. —Wetenschap en industrie (De speciereserve der Javasche Bank. — Wenken omtrent geneeskundige behandeling in de kolonie Papoea, wanneer medische hulp ontbreekt). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 7: Aetherische oliën, door Dr. A. W. K. de Jong. — Vanda (met afb.), door H. J. Wigman Jr. — Java-coca, door Dr. A. W. K. de Jong. — Parkaanleg te Medan (met plaat), door H. J. Wigman Jr. — Papier uit bamboe in Japan.*) — Geconfijte pisang. — Bereiding van het melksap van Ficus elastica. — De mechanische analyse van grond, volgens de methode der afdeeling: Geologische waarnemingen, enz. door Dr. E. J. Julius Mohr. — De ordonnantie van Staatsblad 1909 no. 497 tot bescherming van sommige in het wild levende zoogdieren en vogels, door Dr. J. C. Koningsberger. Op deze beschouwingen wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd; het is toch van algemeene bekendheid, dat de schrijver met betrekking op de fauna van Ned.-Indië een gevestigden naam heeft. Bij de bespreking der paradijsvogels, waarover meermalen de vrees is uitgesproken van uitroeiing, zegt Dr. K. o. m.: „Een geruststellende omstandigheid bij alle soorten van Paradijsvogels blijft echter, dat op de wijfjes niet wordt gejaagd, omdat ze geen handelswaarde hebben, terwijl bovendien bij verschillende soorten de mannetjes reeds eens of meermalen hebben gepaard, voordat zij in het bezit van hun volle vederkleed zijn".

Ook wijst hij op het geringe gevaar van uitroeiing op het vasteland van Nieuw-Guinea, gegeven de reusachtige uitgestrektheden van het schaars bezochte binnenland.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Het belangrijke artikel van A. J. Koens in de Mei-aflevering van dit tijdschrift, handelend over Landbouwonderwijs van Java en Madoera, wordt in de nieuwe afl. voortgezet.

Na het pleidooi voor landbouwonderwijs en de schets van organisatie, geeft de schrijver thans een programma van onderwijs, waardoor zuiverder te beoordeelen is, in hoeverre de verwezenlijking van het plan mogelijk is. Hij vestigt daarbij de aandacht op een artikel van den regent van Serang (bijlagen, overzicht Mindere Welvaart), van eenigszins gelijke strekking; deze stelt voor het geheele landbouw-onderwijs in Inlandsche handen te geven, wil zelfs de landbouwleeraren uit ontwikkelde kinderen des lands kweeken, analoog met de opleiding voor inlandsch arts. De heer Koens daarentegen hoopt, dat, zoo er een landbouworganisatie komt, men den wetenschappelijken oorsprong in Europa zal zoeken en dat de landbouwleeraren, voor de eerste 25 jaren althans, zullen zijn Westerlingen of Oosterlingen met een geheel Westersch verleden.

Voorts bevat deze afl. eene Beschouwing over de schaking bij de Boegineezen, door v. L. — een artikel Bank-controleurs, door G. L. Gonggrijp Jr. en een met 14 platen geïllustreerd opstel, getiteld: Hal roepanja Tanah Papan Brambangan dalem, onderdistrict Poedak, district Poeloeng, afd. Panaraga.

De Zending in Midden-Celebes.

In het jongste nummer van de Ned. Zendingsbode geeft Dr. N. Adriani het slot van zijn opstel: De nieuw bekend geworden landen op Midden-Celebes. Dr. A. vreest, dat ook het landschap ten zuiden van het Posso-meer langzamerhand een prooi van den Islam zal worden. Toen de N.-I. regeering eenige jaren geleden zich met deze landstreek nog niet bemoeide, was het gevaar voor de verbreiding van den Islam niet groot. Immers de heidensche bevolking leefde in voortdurende vijandschap met al wat Boeginees was, daar van uit het Z. en O. geregeld slavenjachten onder de Toradja's (bewoners van bedoelde streek) werden gehouden. Thans is het natuurlijk met de slavenjachten gedaan en daar de Boegineezen er nu belang bij hebben met de bevolking op vriendschappelijken voet te verkeeren, brengen zij haar langzamerhand tot het aannemen der meest gevolgde Mohammedaansche gewoonten en wanneer deze bij het volk ingang hebben gevonden, is het pleit reeds ten voordeele van den Islam beslecht.

Het gaat met Midden-Celebes, zegt Dr. A., één van deze twee wegen op:

1. De Zending wordt krachtig uitgebreid in de tot nog toe Heidensche streken, of:

2. De Zending blijft beperkt tot de Posso-streek en een gedeelte der Berglandschappen; al het omliggende gebied wordt Mohammedaansch.

Dit is geen beeld eener verre toekomst — aldus besluit de schr. —, maar het is eene schets van hetgeen ons in de eerstkomende tientallen van jaren te wachten staat. „Het zij aan de Christenen van Nederland overgelaten als slotsom op te maken wat hun te doen staat."

Een reisgids.

Wij vestigen de aandacht op een werkje, getiteld: Met de Rotterdamsche Lloyd naar Egypte, Ceylon, Sumatra en Java, samengesteld door A. Werumeus Buning, oud-zeeofficier (verschenen bij J. H. de Bussy te Amsterdam, die voor een keurigen druk en fraaie uitvoering van de talrijke illustraties en kaarten heeft gezorgd).

De naam van den schrijver is genoeg bekend, zoodat we elke aanbeveling van dit mooie reclameboekje, dat geheel up to date is — op bl. 216 wordt b.v. melding gemaakt van het door Mr. Lorentz beklommen sneeuwgebergte in Nieuw-Guinea — achterwege kunnen laten.

Weekblad voor Indië. No. 15.

De heer M. van Geuns artikelt over „De methoden van de Britsch-Indische politie in de twintigste eeuw", naar aanleiding van een door den Engelschman Mackarness uitgegeven brochure over 't onderwerp. Er wordt in deze brochure een leelijk boekje opengedaan over het hardhandig optreden der Inlandsche politie in Engelsch-Indië, waaraan de heer v. G. de opmerking vastknoopt, dat de inl. politie aldaar blijkbaar evenmin voldoet als in ons Indië.

*) De vraag of papier van bamboe vervaardigd, een loonende industrie kan zijn is een vrij oude, die telkens opnieuw de aandacht vraagt. De in het onderwerp belangstellenden kunnen in de Koloniale Bibliotheek, van Galenstraat 14, Den Haag, een brochure van 1876 raadplegen waarin de voortreffelijkheid van het product wordt uiteengezet. De brochure zelf is gedrukt op papier waarbij als grondstof bamboe werd aangewend. Het schijnt een voortreffelijke papiersoort!

Ten slotte vraagt hij: „Hoe lang zal het duren, vóór de politiereorganisatie haar beslag krijgt?"

Overigens bevat dit Nr. de volgende bijdragen: Scheepsdoop (slot), door Ganesa. — Chineesche causeriën I (het kleine Chineesche keizertje), door H. Borel. — Het nieuwe scheikundig laboratorium te Weltevreden (met foto's). — 'n Wonder, door Fabricius. — W. J. Coenen (de benoemde Gouverneur van Celebes en Onderh.) (met portret). — Over de wetenschap (slot). — De paupers, Roman uit de Indische samenleving (vervolg), door Victor Ido. — Enz.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 35: Aschbepaling in ruwe suiker en andere producten in kwartsschalen in plaats van in platina schalen en met behulp van moffels van kwarts in plaats van vuurvaste steen, door H. C. Prinsen Geerligs. — Gedroogde Surinaamsche bananen als voedingsmiddel. — Verslag van het Departement van Landbouw in Suriname over 1909. — Verslag van het Koloniaal Museum over 1909 (vervolg). — Verslag van de Zaanlandsche kamer van koophandel over 1909. — Verwachtingen voor de wereldproductie en het wereldverbruik van cacao in 1910. — Lucifersindustrie van Japan. — De caoutchoucindustrie in Brazilië. — Kultuurberichten (Zou een suikerraffinaderij op Java rendeeren?) — Het land Kandang Hauer onder beheer van het Gouvernement. — De handel in Soyaboonen enz.) — Kleine mededeelingen (Vrachtreductie op Staatsspoorwegen op Java voor koffieondernemingen. — De cholera in Ned.-Indië. — Zondagsrust in Ned.-Indië. — Exploitatie van Djoenkoelon en Prinseneiland. — Mijnconcessiën in Suriname, enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen. — Enz.

Ten slotte wordt melding gemaakt van een juist verschenen brochure (Leiden, E. J. Brill) van Prof. Mr. C. van Vollenhoven, getiteld: Een strafwetboekje voor heel Indië (Inhoud: I. Motoveering; II. Proeve van een adatwetboek voor Ned.-Indië, vast te stellen bij ordonnantie; III. Enkele toelichtingen),

en voorts op een tweetal Indische bijdragen in het jongste Nr. van Ceres, het orgaan der studenten aan de Rijks Hoogere Landbouwschool, getiteld: Brieven van een Weegbrug-employé en Onderwijs aan Inlanders (vervolg).

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Verslag van den Directeur van 's Rijks Ethnografisch museum te Leiden over het tijdvak 1 October 1908 tot 30 September 1909.

Bulletin van Het Koloniaal Museum te Haarlem, No. 45, bevattende het Jaarverslag 1909 met Bijlagen.

Met de Rott. Lloyd naar Egypte, Ceylon, Sumatra en Java, door A. Weruméus Buning.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 10 Augustus 1910;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
De Sumatrapost idem;
De Locomotief t/m 9 Augustus 1910;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrabode t/m 11 Augustus 1910;
Tjahaja Sumatra idem;
N.-I. Effectenblad no. 31;
De Indische Mercuur no. 36;
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw no. 181
Weekblad voor Indië no. 15;
De Indische Gids, September-aflevering;
De Banier no. 31.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

De maandelijksche **samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur der Vereeniging* met de *Redactie-Commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Woensdag 12 September** 1910, ten **8½ ure 's nam.**, in *„Boeatan"*, *Heulstraat 19, Den Haag.*

Alle belangstellenden zijn welkom.

Met genoegen kunnen wij mededeelen, dat, naar aanleiding van Dr. Groneman's opwekking, als feuilleton in ons vorig nummer geplaatst, bij BOEATAN reeds een paar bestellingen zijn ingekomen voor den verdienstelijken pamorsmid te Djoedjakarta. Proeven van diens kunst zijn in Heulstraat 19, Den Haag, te zien.

Goed voorbeeld doet goed volgen.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 5 Aug. 1910. No. 62.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ambtenaar van de in- en uitvoerrechten P. L. M. van Waijenburg.

Ontslagen: op verzoek eervol de adjunct-chef S. S. op Java W. A. Verburgh, de ambtenaar in- en uitvoerrechten P. Brandenburg; de kantoorchef J. Ph. Overdijk, de onderwijzer G. van Hinloopen Labberton.

Benoemd: tot hoofdingenieur B. O. W., F. J. van Oppen; tot leeraar opleidingsschool inl. rechtskundigen Mr. A. Neytzell de Wilde; tot Schout voor de politie te Soerabaja E. de Munck Mortier; tot majoor der Chineezen te Batavia Khouw Kim An; tot luitenant der Chineezen te Semarinda Tjan Tjeng Tat; te Sampit Lie Boen Goean, te Tandjoengredeb Tan Hak Tan, te Tandjong Selor Njo A Kim.

Geplaatst: te Bangil de onderwijzer L. A. Schuld, te Menado de onderwijzeres A. Viersen.

Benoemd: tot eersten klerk te Soerabaja A. F. Titaley.

Militair Departement.

Ingedeeld: te Atjèh als gew. intendant de majoor C. F. H. Gravelotte.

Overgeplaatst: naar Semarang de 1e luit.-kwart.-meester A. J. Spoel; naar Malang de idem A. C. Lantinga; naar Atjèh de 2e idem J. Stroomberg; naar Batavia de 1e idem H. van Ree.

Gesteld: ter beschikking van den Commandant der Zeemacht, de hoofdcommies der Alg. Rekenkamer K. Reijnsdorff.

Uit de Javasche Courant van 9 Aug. 1910. No. 63.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies A. G. von Schukkmann; de klerk te Batavia Mej. A. Plantema; de adjunct-landmeter Th. M. W. A. de Rozario; de administrateur pandhuisdienst J. Holkema; de hulponderwijzeres I. J. A. Monod de Froideville.

Benoemd: tot stadsgeneesheer te Batavia Dr. J. A. Wilkens; tot secretaris van den Raad van Indië O. A. Uhlenbeck; tot adsp.-contr. D. J. C. Kriebel; tot voorzitter van de landraden te Indramajoe enz. Mr. H. A. Pet; tot griffier van den landraad te Soerabaja Th. H. Meijer, te Toeloengagoeng A. W. Anthonijs; tot notaris te Grisee J. A. Margadant; tot controleur de adsp.-contr. F. J. Junius; tot commies te Meester-Cornelis F. N. K. Indori; tot adjunct-griffier bij den landraad te Batavia K. D. Bastiaans; tot onderwijzeres G. A. Berkeljon; tot onderwijzer eerste klas S. Ritsma; tot idem 2e kl. J. A. van Bommel en M. van Broeckhuijsen; bij de gouv.-pandhuizen: tot administrateur 2e kl. W. Taunaij; tot idem 3e kl. C. F. C. Hamers en W. A. Mens.

Geplaatst: in de residentie Rembang de contr. J. J. M. A. Popelier, in Soerabaja de idem H. Kool, te Soekaboemi de onderwijzer J. Hooykaas.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzer F. Buis en de onderwijzeres N. van der Palm.

Militair Departement.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der cav. J. W. Stoutjesdijk.

Benoemd: tot adjudant van den chef van het wapen der genie de 1e luit. A. J. van Daalen; tot onderluitenant de adjudant-onderoff. A. A. Giezen.

Overgeplaatst: bij den dienst der exploitatie van den Atjeh Stoomtram de kapitein der genie T. Tanja.

Geplaatst: bij het 1e bat. de 2e luit. S. W. Reeman; bij het 6e bat. de idem E. C. M. C. Smith.

Overgeplaatst: bij het rechterhalf 2e bat. de 1e luit. L. Meijer; bij het 18e bat. de 1e luit. G. Berenschot; bij het garn. bat. van Amboina en Ternate de 1e luit. I. P. van der Ploeg; bij het 1e depôt-bat. de 1e luit. N. J. Feenstra; bij het 9e bat. de onderluitenant L. Wicherts; bij het 12e bat. de idem A. A. Giezen; bij het 18e de kap. H. S. F. Luth; naar Tjimahi de 1e luit. der genie L. C. A. van de Kasteele; naar Batavia de paardenarts J. van Dulm; naar Padalarang de idem F. H. Sardemann; Salatiga de idem L. E. Hinrichs; naar Bandjermasin de off. v. gezondh. Dr. J. L. P. H. Knoppert; naar Majelang de idem T. F. J. Hennings.